

CONCENTUS
VETERUM,

S I V E

A P P E N D I X

A D

XXXIX.

A R T I C U L O S

Ecclesiæ Anglicanæ,

I N Q U A

Ejusdem Ecclesiæ Doctrina Patrum Anti-
quissimorum Testimoniis confirmatur.

Editio altera emendatior.

O X O N I Æ,

E T Y P O G R A P H E O C L A R E N D O N I A N O,
M D C C X I V .

REPORT

OF THE

COMMISSIONERS OF THE

LAND OFFICE

IN RESPONSE TO A RESOLUTION

PASSED BY THE HOUSE OF COMMONS

ON THE 12TH MARCH 1881

LECTORI

THEOLOGIAE STUDIOSO

S. P. D.

EDVARDUS WELCHMAN

E. A. P.

Quanquam Articulos Sacrae Scripturae textibus confirmasse revera sufficiat, & humana testimonia supervacua sint ubi suppetunt divina; Quoniam vero de liquidissimis sacrae Scripturae textibus lites moveant maleferiati homines, & nos Scripturas in perniciem nostram detorquere asserant Romanenses aliique Haeretici: Operi huic Patrum etiam antiquissimorum testimonia subungere visum est, ut manifestum sit Ecclesiam Anglicanam unà cum iis de Religione sentire, eandemque doctrinam nunc temporis tueri quam olim primæva Ecclesia. Habes igitur, mi Juvenis, Patrum primorum Sæculorum Articulis nostris suffragantes; unico Augustino, ubi hi deficerent, in subsidium semel vocato, idque in re parum controversâ. Cæteros etiam quarti, quinti, sextique adduxissem, nec sine immensæ lectionis laude, si, quorundam more, ab aliis citatos recitare voluissem, à meipso fortasse nunquam

A 2   visos.

visos. At mihi Religio erat Scriptorem quenquam citare, cujus ipsius opus præ manibus non erat, quem propriis oculis non inspexeram, & cujus sententias animo non sæpius revolveram. Ut verum ergo fatear, mihi rure latitanti, ab omnibus bibliothecis semoto, & ob rei familiaris angustias, libris minus quam liberis aucto, perpauci horum præsto erant. Tot volumina, tam ingentia, tantique pretii coëmere mea non finit crumena, coempta vix caperet tuguriolum. Neque operæ pretium duxi foras longè excurrere, tempusque in evolvendis bibliothecis terere, ut tandem eorum sententiis redirem onustus, qui operi meo molis multum adderent, auctoritatis parum. Nam quo longius ab Apostolorum ævo distant Scriptores, eo minus in Religionis negotio habent Auctoritatis. Unicum mihi erat propositum, Ecclesiæ nostræ doctrinam antiquissimam esse, hoc est, puram putam Christianam, probare; quod & ex allatis Testimoniis me satis abundantè fecisse plurimum confido. Multa quidem alia eodem spectantia in promptu habeo; ista autem impræsentiarum missa facio, à teipso, uti spero, olim colligenda. In Veterum lectione quò magis versaberis, eò magis tibi cordi erit Ecclesia Anglicana.

CONCENTUS VETERUM.

Art. I.

CLEMENS ROMANUS. ^f Οὐδὲν ἀδύνατον παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἐν λόγῳ τῇ μεγαλωσύνης αὐτοῦ συνίστατο τὰ πάντα, καὶ ἐν λόγῳ δύναται αὐτὰ καταστρέφαι. *Epist. ad Cor. c. 27.* ^k Οὐχὶ ἓνα Θεὸν ἔχομεν, καὶ ἓνα Χριστόν, καὶ ἐν πνεῦμα τῷ ἁγίῳ; *ib. c. 46.*

IGNATIUS. ^a Εἰς Θεός ἐστιν ὁ φανερώσας ἑαυτὴν διὰ τοῦ Χριστοῦ τῷ ὑπὸ αὐτοῦ, ὅς ἐστιν αὐτῷ λόγῳ αἰδίδω. *Epist. ad Magnes.* ^k ὑποτάγητε τοῖς ὀπισκόποις . . . ὡς οἱ ἑπίσκοποι τοῦ Χριστοῦ, καὶ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Πνεύματος. *ib.*

JUSTIN. MARTYR. ^a Ἐνα καὶ μόνον ἔστι Θεός, ὡς οὗτος ὅστις τῆς ἀληθείας θεοσεβείας γνώρισμα. *ad Græcos Cohortat. pag. 34.* ^k Ἐκείνόν τε καὶ τὸ παρ' αὐτοῦ υἱόν, πνεῦμά τε τὸ ὡς ἐρηπικὸν σεβόμεθα καὶ ὡς σκυνῶμεν. *Apol. I. c. 6.*

ATHENAGORAS. ^k Πρὸς αὐτὸ καὶ δι' αὐτὸ πάντα ἐγένετο, ἐνὸς ὄντος τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ. ὁ υἱὸς ὁ υἱὸς ἐν πατρὶ, καὶ πατὴρ ἐν υἱῷ, ἐνόηθη καὶ δυνάμει πνεύματος. *Legatio pro Christ. pag. 10.* Τίς ἔν ἐκ αὐτῶν ἀπορήσει, λέγοντας Θεὸν Πατέρα, καὶ Υἱὸν Θεοῦ καὶ Πνεῦμα ἅγιον, δεικνύσας αὐτῶν καὶ τὸ ἐν τῇ ἐνώσει δυνάμει, καὶ τὴν ἐν τῇ τάξει ἀξίωσιν, ἀκέραια ἀδύνατα καλαμάρης; *ib. pag. 11.*

THEOPHILUS ANTIOCH. ^d Τὸ μὲν εἶδος τοῦ Θεοῦ ἀβέβητον καὶ ἀνέκκρηστον, καὶ μὴ δυνάμενον ὀφθαλμοῖς σαρκίνοις ὁραθῆναι. δοξῇ γὰρ ὅστις ἀχώρητος, μεγέθει ἀκατάληπτος, ὕψει ἀπεινόντος, ἰσχύϊ ἀσύγκειτος, σοφίᾳ ἀσυμβίβαστος, ἀγαθοσύνη ἀμίμητος, καλοποιῶν ἀνεκδιήγητος. *ad Autolyc. l. I.*

^k Αἱ τρεῖς ἡμέραι τῶν φωσῆρων γεγονῆαι τύποι εἰσὶν τῆ τριάδος, τῷ Θεῷ, καὶ τῷ λόγῳ αὐτοῦ, καὶ τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ. *ib.* l. 2.

IRENÆUS. ⁱ Nihil indiget omnium Deus, sed per Verbum & Spiritum suum omnia faciens & gubernans & omnibus esse præstans. *adv. Her.* l. I. c. 19. ^k Suscepit [Raab] tres Speculatores, qui speculabantur universam terram, & apud se abscondit, Patrem sc. & Filium & Spiritum Sanctum. *ib.* l. 4. c. 37.

TERTULLIANUS. ^k Connexus Patris in Filio & Filii in Paracleto, tres efficit cohærentes, alterum ex altero. Qui tres unum sunt, non unus; quomodo dictum est, Ego & Pater unum sumus; ad substantiæ unitatem, non ad numeri singularitatem. *adv. Praxeam.* c. 25. Judaicæ Fidei ista res, sic unum Deum credere, ut Filium adnumerare ei nolis, & post Filium, Spiritum. Quid enim erit inter nos & illos, nisi differentia ista? Quod opus Evangelii, quæ est substantia novi Testamenti, statuens Legem & Prophetas usque ad Joannem, si non exinde Pater, Filius & Spiritus tres crediti unum Deum sistunt? *ib.* c. 31.

CYPRIANUS. ^a Unus omnium Dominus est Deus, neque enim illa sublimitas potest habere consortem, cum sola omnem teneat potestatem. *de Idol. Van.*

^k Ite & docete gentes omnes baptizantes eos in nomine Patris & Filii & Spiritûs Sancti: Insinuat Trinitatem, cujus Sacramento gentes baptizarentur. *Epist.* 73.

Art. II.

CLEMENS ROM. ^b Τὸ σὺν πᾶσι τῇ μεγαλοσύνης τῷ Θεῷ, ὁ Κύριος ἡμῶν Χριστὸς Ἰησοῦς, ὃν ἤλθεν ἐν κόμῳ ἀλαζονείας, ἔδωκεν ὑπερηφανίας, καί περ δυνάμει. *ad Cor.* c. 16. ^c Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἔδωκεν ὑπὲρ ἡμῶν ὁ Χριστὸς ὁ Κύριος ἡμῶν,

μῶν, ἐν δειλήματι θεῶ, καὶ τὴν σάρκα ὑπὲρ τῆς σαρκὸς ἡμῶν, καὶ τὴν ψυχὴν ὑπὲρ τῆς ψυχῶν ἡμῶν. *ib. c. 49.*

IGNATIUS. ^b Δοξάζω Ἰησοῦν Χριστὸν τὸ θεὸν . . . τὸ κύριον ἡμῶν ἀληθῶς ὄντα ἐκ γένους Δαβὶδ κατὰ σάρκα, υἱὸν θεῶ, γεννητὸν ἀληθῶς ἐκ παρθένου . . . ^c ἀληθῶς ὅτι Ποντίῳ Πιλάτῳ καὶ Ηρώδῃ τετραρχῇ καθιλωμένον ὑπὲρ ἡμῶν ἐν σαρκί . . . ^f ταῦτα γὰρ πάντα ἔπαθεν δι' ἡμᾶς ἵνα σωθῶμεν. *ad Smyrn.* ^b Τὸν ὑπέρχαρον περὶ σόδα, τὸ ἀχρονον, τὸ ἀόρατον, τὸ δι' ἡμᾶς ὁρατὸν, τὸ ἀψιλάφιλον, τὸ ἀπαθὴν, τὸ δι' ἡμᾶς παθητὸν, ^f τὸ κατὰ πάντα τρέπον δι' ἡμᾶς ὑπομείναντα. *ad Polycarpum.*

THEOPHILUS ANTIOCH. ^a Ἐχὼν ὁ Θεὸς τὸ ἑαυτοῦ λόγον ἐνδιάθετον ἐν τοῖς ἰδίῳις σπλάγχνοις, ἐγέννησεν αὐτὸν μετὰ τῆς ἑαυτοῦ σοφίας, ἐξερυσζάμενος περὶ τῶν ὁλῶν *Θεοῦ.* *ad Autolycum. l. 2.*

JUSTINUS MARTYR. ^a Λόγος πρωτότοκος ὢν τοῦ Θεοῦ, καὶ θεὸς ὑπάρχει, καὶ περὶ τὸν αἶψα τῆς πυρὸς μορφῆς καὶ εἰκότος ἀσωμάτου τοῦ Μωσέως καὶ τοῖς ἑτέροις περὶ φήταις ἐφάνη. ^c νῦν δ' ἐν χρόνοις τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς, αἶψα παρθένης ἀνθρώπου γενόμενος, κατὰ τὴν τοῦ πατρὸς βουλὴν, ^f ὑπὲρ σωτηρίας τῶν πεισούντων αὐτῷ, καὶ ἐξοθενκηθῆναι καὶ παθεῖν ὑπέμεινεν. *Apol. I. c. 83.*

IRENÆUS. ^a Μάθετε ἀνθρώποι, ὅτι Ἰησοῦς ὁ πατρὸς ὑπὲρ ἡμῶν, ὁ κατασκηνώσας ἐν ἡμῖν, ὅστις αὐτὸς ἔστιν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. *adv. Her. l. I c. I. §. 20.*

CLEMENS ALEXANDRINUS. ^b Προεῖδε ὁ Κύριος ἡμῶν ὡς θεὸς καὶ ἃ μέλλει θεωρηθῆσεως, καὶ ἃ μέλλει περὶ αὐτοῦ ληκείνους. *Quis div. Salu. c. 6.* ^f αἶψα τῷ τοῦ καὶ αὐτὸς κατήλθε. αἶψα τῷ τοῦ ἀνθρώπου ἀνέδου, ἵνα περὶ τὴν ἡμετέραν ἀδένειαν ἕως ἡράκησε μεταστῆις, ἡμᾶς περὶ τὴν ἑαυτοῦ δυνάμιν ἀντιμεστῆσῃ. καὶ μέλλων σπένδεσθαι καὶ λύτρον ἑαυτὴν ἐπιδίδως, καὶ ἡμῖν αἶψαθήκην καθαλιμπάνει. *ib. c. 37.*

ORIGENES. ^a Ἰσώσαν οἱ ἐγκαλῶντες, ὅτι ὃν ἔτι νομίζομεν καὶ πεπίσμεθα ἀρχῇ εἶναι Θεὸν καὶ υἱὸν Θεοῦ, ἔτι ^c ὁ αὐτολόγος ἔστι καὶ ἡ αὐτοσοφία καὶ ἡ αὐτοαλήθεια. ^c Τὸ δ' ὅτι ὁ Θεὸς αὐτὸς σῶμα, καὶ τὸ ἀνθρωπίνην ἐν αὐτῷ ψυχὴν, τῇ περὶ ἐκείνου ἔμῳνον κοινωνίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐνώσει καὶ καθακράσει τὰ μέγιστα φα-
μεν

μεν προσελθόναι, καὶ τῆς ἐκείνου θεότητος κεκοινωνηκότα εἰς
Θεὸν μεταβιβηκέναι. *contra Celsum. l. 3.* ^a Ὁ μὲν Δημιού-
ργος τῷδε τῷ παντὶς ὕψος ὅτι τῷ Θεῷ. . . . ^d εἰ δὲ τῷ τηλι-
κώτῳ ὕψι Θεῷ ἠγῶμαι φάσκοντες τῇ ἀκρᾷ μετοχῇ ἐκείνου
τὸ τῷ Ἰησοῦ ψυχὴν, καὶ ἐπὶ χειροδότην ἀπ' ἐκείνου αὐτὴν, ἔσθ' ἐν
δογμασίν. *ib. l. 6.*

TERTULLIANUS. ^a Hunc ex Deo prolatum
dicimus, & prolatione generatum, & idcirco filium
& Deum dictum ex unitate substantiæ : nam &
Deus Spiritus. -- Quod de Deo profectum est Deus
est & Dei filius, & unus ambo. -- ^c Ille Dei radius,
ut retro semper prædicabatur, delapsus in virginem
quandam & in utero ejus caro figurata nascitur
homo Deo mistus. *adv. Gentes. c. 21.*

CYPRIANUS. ^a Hic est Virtus Dei, hic Ratio,
hic Sapientia ejus & Gloria : ^c hic in virginem il-
labitur ; carnem, Spiritu Sancto cooperante, indui-
tur. Deus cum homine miscetur : hic Deus noster,
hic Christus est, ^f qui Mediator duorum, hominem
induit quem perducatur ad Patrem. Quod homo est,
esse Christus voluit, ut & homo possit esse quod
Christus est. *de Idol. Van.*

ARNOBIUS. ^b Ergone, inquiet aliquis furcens,
iratus, & percitus, Deus ille est Christus ? Deus re-
spondebimus, & interiorum potentiarum Deus.
adv. Gentes. l. 1. pag. 12.

Art. III.

IRENÆUS. ^a Cum Dominus in medio umbræ
mortis obierit, ubi animæ mortuorum erant,
post deinde corporaliter resurrexit, & post resur-
rectionem assumptus est ; manifestum est &c. *adv.*
Hæc. l. 5. c. 31.

TERTULLIANUS. ^a Quod si Christus Deus
quia & homo Mortuus secundum Scripturas & Se-
pultus secundum easdem, huic quoque legi satisfacit

cit, formâ humanæ mortis apud inferos functus &c. *de animâ. c. 55.*

CYPRIANUS. ^a Quod à morte non vinceretur, nec apud Inferos remansurus esset. *Testimon. adv. Judæos, lib. 2. n. 24.*

Art. IV.

IGNATIUS. ^a Ἐγὼ γὰρ καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐν σαρκὶ αὐτὸν οἶδα, καὶ πνεύω ὄντα. Καὶ ὅτε πρὸς τοὺς πρὸ Πέτρον ἦλθεν, ἔφη αὐτοῖς, λάβετε, ψιλαφήσετε με, καὶ ἴδετε ὅτι ἐκ εἰμὶ σαρκὸς καὶ αἱμάτων. *ad Smyrn.*

IRENÆUS. ^b Christus in carnis substantiâ surrexit & ostendit discipulis figuram clavorum & apertionem lateris, hæc autem sunt indicia carnis ejus quæ resurrexit à mortuis. *adv. Her. l. 5. c. 7.*

^c Unum & eundem sciens Jesum Christum, cui apertæ sunt portæ cœli propter carnalem ejus assumptionem : ^f qui etiam eadem carne, in quâ passus est, veniet. *l. 3. c. 18.*

TERTULLIANUS. ^b De corporis autem veritate quid potest clarius? cum hæsitantibus eis ne phantasma esset, imo phantasma credentibus : Quid turbati estis? & quid cogitationes subeunt in corda vestra? videte manus meas & pedes, quia ego ipse sum, quoniam Spiritus ossa non habet sicut me videtis habere. *adv. Marcion. l. 4. c. 43.*

Art. V.

JUSTINUS MARTYR. ^c Τὸν αὐτὸν τὸ ὄντως Θεὸν μαθόντες καὶ ἐν δαυτέρᾳ χώρᾳ ἔχοντες, πνεῦμά τε θεωρητικὸν ἐν ταύτῃ τάξει, ὅτι μετὰ λόγου πρῶτον, ἀποδείξομεν. *Apolog. I. c. 16.*

IRENÆUS. ^c Ecclesia per universum orbem usque ad fines terræ seminata & ab Apostolis & Discipulis eorum accepit eam fidem, quæ est in unum Jesum Christum filium Dei, incarnatum pro no-

strâ salute ; & in Spiritum Sanctum qui per prophetas prædicavit &c. *adv. Hær. l. 1. c. 2.*

^c Ministrat ei ad omnia sua progenies & figuratio sua i. e. Filius & Spiritus Sanctus, Verbum & Sapientia ; quibus serviunt & subjecti sunt omnes Angeli. *ib. l. 4. c. 17.*

^c Quoniam autem & Sapientia, quæ est Spiritus, erat apud Deum ante omnem constitutionem per Salomonem ait : Deus Sapientiâ fundavit terram. *ib. l. 4. c. 37.*

Nunc partem aliquam Spiritûs ejus fumimus ad perfectionem & præparationem incorruptelæ, paulatim assuescentes capere & portare Deum. *ib. l. 5. c. 8.*

TERTULLIANUS. ^a Hic interim acceptum à patre munus ^b effudit Spiritum Sanctum, tertium numen Divinitatis & tertium nomen Majestatis. *adv. Praxeam. cap. 30.*

CYPRIANUS. ^c Si templum Dei factus est, quæro cujus Dei ? Si Creatoris, non potuit, qui in eum non credidit ; si Christi, nec hujus fieri potest templum, qui negat Deum Christum : si Spiritus Sancti, cum tres unum sint, quomodo Spiritus Sanctus placatus esse ei potest, qui aut Patris, aut Filii inimicus est ? *Epist. 73.*

Art. VI.

IGNATIUS. ^a Τὸ εὐαγγέλιον ἀπαρτισμὸς ὅστις ἀφθα-
σίαις. *Epist ad Philad.*

TERTULLIANUS. ^a Nobis curiositate opus non est post Christum Jesum, nec inquisitione post Evangelium cum credimus, nihil desideramus ultra credere. Hoc enim prius credimus, non esse quod ultra credere debeamus. *de præscript. adv. Hær. c. 18.* ^b Scriptum esse doceat Hermogenis officina. Si non est Scriptum, timeat Væ illud adjicien-

adjicientibus aut detrahentibus destinatum. *adv. Hermogen. c. 23.*

CYPRIANUS. ^a Unde est ista traditio? utrumne de Dominica & Evangelica auctoritate descendens, an de Apostolorum mandatis atque Epistolis veniens? Ea enim facienda esse quæ scripta sunt Deus testatur. *Epist. 74.*

IRENÆUS. ^a Scripturæ quidem perfectæ sunt, quippe à Verbo Dei & Spiritu ejus dictæ. *l. 2. c. 47.* Nos unum & solum verum Deum doctorem sequentes, & regulam veritatis habentes ejus sermones, de iisdem semper eadem dicimus omnes. *l. 4. c. 69.*

ORIGENES. ^c Οὐκ ἀγνοητέον ἔν, ὅτι καὶ τὸ εἶναι τὰς ἐνδιαθήκας βίβλους, ὡς Ἑβραῖοι παραδιδάσκει, δύο καὶ εἰκοσιν, οἷς ὁ ἰσὺς ἀειθμὸς τῆς παρ' αὐτοῖς σοιχείων εἰσὶν, ἐκ ἀλογον τυγχάνει. *Philocal. cap. 3.*

Art. VII.

IGNATIUS. ^b Τὸς θεωρήτας ἀγαπῶμεν, ἀλλὰ τὸ καὶ αὐτοὺς εἰς τὸ εὐαγγέλιον κατηγγελέσθαι, καὶ εἰς αὐτὸν ἐλπίζειν, καὶ αὐτὸν ἀναμένειν. *Epist. ad Philad.*

^c Αποπὸν ὅτι Χριστὸν ἰσοῦν καλεῖν, καὶ ἰσθαίρειν. *Epist. ad Magnes.*

THEOPHILUS ANTIOCH. ^b Εἴ μὲν καὶ περὶ διχασμοσύνης, ἥς ὁ νόμος εἰρηκεν, ἀκόλουθα εὐρίσκεται καὶ τὰ τῆς θεωρητῶν, καὶ τῶν εὐαγγελίων ἔχειν, ἀλλὰ τὸ τὸς πάντας πνευματοφόρος ἐνὶ πνεύματι θεῷ λελαληκέναι. *ad Autolyc. l. 3. pag. 225.*

IRENÆUS. ^b Non ergo quorundam infidelitatem Legi ascribant : non enim Lex prohibebat eos credere in Filium Dei, sed & adhortabatur dicens, non aliter salvari homines ab antiqua serpentis plaga, nisi credant in eum, qui secundum similitudinem carnis peccati in ligno martyrii exaltatur à terra, & omnia trahit ad se, & vivificat mortuos.

adv. Hæres. l. 4. c. 5. ^e Quoniam à Moysè Lex inchoavit consequenter in Johanne desivit, ad impletionem ejus advenerat Christus. *ib. c. 8.* ^f Quia Dominus naturalia Legis, per quæ homo justificatur, quæ etiam ante legis dationem custodiebant, qui fide justificabantur & placebant Deo, non dissolvit, sed extendit, sed & implevit ex sermonibus ejus ostenditur : *Dictum est enim, inquit, antiquis &c. ib. c. 27.*

ORIGENES. ^a Ὁ πεπαιδευμένος τὴν τῆς Θεοῦ μεσικὴν ἐν τῷ τέλειον οἶδε καὶ ἡρμοσμένον ὄργανον τῆς Θεοῦ εἶναι πᾶσαν τὴν γραφὴν, μίαν ἀποτελεῖν ἐκ ἀεφύρων φθόγων σωτήριον πῶς μαρτυρεῖν ἐδέλκοι φωνὴν, καταπαύσασιν καὶ καλύψασιν ἐνέργειαν πᾶσαν πονηρῆς πνεύματός. *Philocal. cap. 6.*

^c Μὴ βελομένη γε ἡ πάλαι μὲν τῷ νόμον δεδοκίμα περὶ νομίας, νῦν δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ εὐαγγελίον, κρατεῖν ἐπὶ τὰ Ἰουδαίων κατεδείλεν αὐτῷ τὴν πόλιν, καὶ τὴν ναὸν, &c. *contra Celsum. l. 7.*

JUSTINUS MARTYR. ^b Ἐν ταῖς τῶν περὶ τῶν βίβλοις εὐρομεν περὶ κηρυσσόμενον γεννώμενον ἀπὸ παρθένης . . . καὶ στυρέμενον Ἰησοῦν τὸν ἡμέτερον Χριστόν, καὶ ἀποθνήσκοντα. &c. *Apoloq. I. c. 39.*

^c Ἠλπίσαμεν ὅτι ἡ ἀπὸ Μωσέως, καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἡ γὰρ αὐτὸ αὐτὸ ὑμῖν ἐποιεῖμεν· νυνὶ δὲ, ἀνέγνωμεν γὰρ, ὅτι Τρύφων, ὅτι ἔσοιτο καὶ τελευτᾷ τὸν νόμον, καὶ διαθήκη κλειωτάτη πασῶν, ἣν νῦν δεόν φυλάσσειν πάντας ἀνθρώπους, ὅσοι τῆς τοῦ Θεοῦ κληρονομίας ἀντιποιῶνται. ὁ γὰρ ἐν Χωρὴ παλαιὸς ἦδη νόμος, *Diolog. cum Tryph. pag. 228. A.*

Art. VIII.

Singula fere in Symbolis istis contenta jam supra habes Patrum testimoniis confirmata. At quoniam Hæretici in Patres Nicænos & Athanasium quasi fidei Christianæ corruptores acerbè & contumeliosè invehantur; Ecce Fidei Expositiones Nicæna antiquiores.

Expositio

Expositio Fidei Catholicæ ex IRENÆO
adv. Hær. l. 1. c. 2.

Ecclesia per universum orbem usque ad fines terræ seminata, & ab Apostolis & Discipulis eorum accepit eam fidem, quæ est in unum Deum, Patrem omnipotentem, qui fecit cælum & terram, & mare, & omnia, quæ in eis sunt : & in unum Jesum Christum filium Dei, incarnatum pro nostra salute : & in Spiritum Sanctum, qui per Prophetas prædicavit dispositiones Dei, & adventum, & eam, quæ est ex Virgine generationem, & passionem, & resurrectionem à mortuis & in carne in cœlos adscensionem dilecti Jesu Christi Domini nostri, & de cœlis in gloriâ Patris adventum ejus ad recapitulanda universa, & resuscitandam omnem carnem humani generis, ut Christo Jesu Domino nostro, & Deo, & Salvatori, & Regi, secundum Placitum Patris invisibilis omne genu curvet cælestium, & terrestrium, & infernorum, & omnis lingua confiteatur ei, & judicium justum in omnibus faciat : Spiritualia quidem nequitæ, & Angelos transgressos, atque apostatas factos, & impios, & injustos, & iniquos, & blasphemos homines in æternum ignem mittat : justis autem & æquis, & præcepta ejus servantibus, & in dilectione ejus perseverantibus, quibusdam quidem ab initio, quibusdam autem ex pœnitentiâ, vitam donans, incorruptelam loco muneris conferat, & claritatem æternam circundet.

EX TERTULLIANO
de Præscript. adv. Hæret. cap. 13.

Regula est Fidei illa scilicet quâ creditur unum omnino Deum esse, nec alium præter mundi conditorem, qui universa ex nihilo produxerit per
Verbum

Verbum suum primo omnium emissum : id Verbum Filius ejus appellatum, in nomine Dei varie visum Patriarchis, in Prophetis semper auditum, postremo delatum ex Spiritu Dei & virtute in virginem Mariam, carnem factum in utero ejus, & ex eâ natum hominem & esse Jesum Christum : exinde prædicasse novam legem, & novam promissionem regni cælorum, virtutes fecisse, fixum cruci, tertiâ die resurrexisse : in cœlos ereptum sedisse ad dextram patris : misisse vicariam vim Spiritûs Sancti qui credentes agat : venturum cum claritate ad sumendos sanctos in vitæ æternæ & promissorum cælestium fructum, & ad prophanos judicandos igni perpetuo, factâ utriusque partis resuscitatione cum carnis restitutione.

Vetus Symbolum Ecclesiæ
HIEROSOLYMITANÆ.

Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, & visibilibus omnium & invisibilibus. Et in unum Dominum Jesum Christum, Filium Dei unigenitum, ex Patre genitum ante omnia sæcula, Deum verum, per quem omnia facta sunt : Incarnatum atque hominem factum, crucifixum & sepultum ; & tertiâ die resurgentem à mortuis, & ascendentem in cœlos, & sedentem ad dextram Patris ; & qui venturus est judicare vivos & mortuos, cujus regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum Paracletum, qui locutus est per Prophetas. Et in unum baptismum pœnitentiæ, in remissionem peccatorum ; & in unam Ecclesiam Catholicam ; & in carnis resurrectionem & in vitam æternam.

De Incarnatione Verbi Dei, & Filii Patris, definitio Episcoporum qui Antiochiæ in Synodo convenerunt, & Expositio ejusdem Synodi adversus Paulum Samosatenum. *Anno Dom. 272.*

Confitemur Dominum nostrum Jesum Christum, ex Patre quidem secundum Spiritum ante secula genitum, novissimis vero diebus ex Virgine secundum carnem natum; unam personam compositam ex cælesti Divinitate & humana carne; secundum quod homo est, unum. Et totum Deum & totum hominem: totum Deum etiam cum corpore; sed non secundum corpus, Deum. Totum etiam hominem cum Divinitate; sed non secundum Divinitatem, hominem. Sic totum adorabilem etiam cum corpore, sed non secundum corpus adorabilem. Totum adorantem etiam cum Divinitate, sed non secundum Divinitatem adorantem. Totum increatum etiam cum corpore, sed non secundum corpus increatum. Totum formatum etiam cum Divinitate, sed non secundum Divinitatem formatum. Totum Deo consubstantialem etiam cum corpore, sed non secundum corpus consubstantialem. Deo: quemadmodum neque secundum Divinitatem hominibus coessentialis est; quamvis nobis secundum carnem coessentialis, etiam cum Divinitate existens: Etenim cum illum secundum spiritum Deo consubstantialem dicimus, non dicimus hominibus secundum Spiritum coessentialem. Contra autem, cum illum secundum carnem hominibus coessentialem prædicamus, non prædicamus illum secundum carnem Deo consubstantialem. Sicut enim secundum Spiritum nobis coessentialis non est; quia secundum hunc Deo consubstantialis est: ita neque
Deo

Deo secundum carnem consubstantialis est; quia secundum hanc nobis est coessentialis. Quemadmodum autem hæc distincta & declarata sunt non ad inducendam unius indivisæ personæ divisionem, sed ad denotandam Proprietatum Verbi & Carnis minime confusam distinctionem: ita & illa, quæ ad indivisam Unionem compositionemve pertinent, prædicamus.

Art. IX.

CLEMENS ROMANUS. ^b Ἐν τῷ καὶ πρὸς ἰωάννην πτω γέγραπται· Ἰωάννης ἦν δίκαιος καὶ ἀμεμπτός, ἀληθινός, πιστός, ἀπεχόμενος ἀπὸ παντός κακῆ· ἀλλ' αὐτὸς ἑαυτὸν κατηγορῶν λέγει, Οὐδεὶς καρδὸς ἀπὸ ἑνὸς ἡμεῶν εἰ μὴ μίας ἡμέρας ἢ ζωῆς αὐτοῦ. c. 17.

IRENÆUS. ^b Quemadmodum in initio per primos, omnes in servitutem redacti sumus debito mortis, sic in ultimo per novissima omnes qui ab initio discipuli, emundati & abluti quæ sunt mortis in vitam veniant Dei. *adv. Hær. l. 4. c. 39.*

^b --Deum: quem in primo quidem Adam offendimus, non facientes ejus præceptum; in secundo autem Adam reconciliati sumus, obediētes usque ad mortem facti. Neque enim alteri cuidam eramus debitores, sed illi, ^b cujus præceptum transgressi fueramus à principio. *id. l. 5. c. 16.*

CYPRIANUS. ^b Neminem sine sorde & sine peccato esse, apud *Job*, Quis enim mundus à for-
dibus, nec unus, etiamsi unius diei sit vita ejus in terra. Item in *Psalmo 50. Ecce in iniquitatibus conceptus, & in delictis concepit me mater mea.* Item in Epistola Joannis: *Si dixerimus quia peccatum non habemus nos ipsos decipimus & veritas in nobis non est. Testim. ad Quirinum, l. 3. c. 54.*

Porro autem si etiam gravissimis delictoribus & in Deum multum ante peccantibus, cum postea crediderint

crediderint remissa peccatorum datur, & à baptismo atque à gratia nemo prohibetur; ^b quanto magis prohiberi non debet infans, qui recens natus nihil peccavit, nisi quod secundum Adam carnaliter natus contagium mortis antiquæ primâ nativitate contraxit? qui ad remissam peccatorum accipiendam hoc ipso facilius accedit, quod illi remittuntur non propria sed aliena peccata. *Epist. 64.*

Art. X.

CLEMENS ALEXANDRINUS. ^a Καθ' αὐτὸν μὲν ἀσκήων καὶ διαπονέμενος ἀπαθείαν ἀνθρώπος, ἐδὲν ἀνύει· ἐὰν δὲ γένηται δῆλος ὑπερεπιθυμῶν τέτε καὶ διασπασκῶς, τῇ παροδῆκῃ τῇ θεῷ δυνάμει περὶ γίνεται. Βυλομένης μὲν γὰρ ὁ Θεὸς ταῖς ψυχαῖς συνεππνεῖ. *Quis dives salu. c. 21.*

IRENÆUS. Propter hoc ergo signum salutis nostræ, eum qui ex virgine Emmanuel est, ipse Dominus, quoniam ipse Dominus erat qui salvabat eos, quia per semetipsos non habebant salvari: & propter hoc Paulus infirmitatem hominis annuntians, ait: *Scio enim quoniam non habitat in carne meâ bonum*; significans, quoniam non à nobis, sed à Deo est bonum salutis nostræ. Et iterum: *Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus?* Deinde infert liberatorem; *Gratia Jesu Christi Domini nostri. adv. Hær. l. 3. c. 22.*

^a Nec enim potest quisquam extra Dominica constitutus bona, sibimetipsi acquirere salutis elementa. *id. l. 4. c. 27.*

TERTULLIANUS. ^a Sic ipse pronuntiavit, non suam, sed patris facere se voluntatem: sine dubio quæ faciebat, ea erant voluntas patris, ad quæ nunc nos velut ad exemplaria provocamur, ut & prædicemus, & operemur, & sustineamus ad mortem

usque. Quæ ut implere possimus, opus est Dei voluntate. *de Oratione. c. 4.*

Art. XI.

CLEMENS ROMANUS. ^a Καὶ ἡμεῖς ἐν Ἀλφ. θε-
λήματος αὐτοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ κληθέντες, ἔσθ' ἐαυτῶν
δικαιώμεθα, ἔσθ' Ἀλφ. τ' ἡμετέρας σοφίας, ἢ σωτέως, ἢ εὐσε-
βείας, ἢ ἔργων ὧν κατεργασάμεθα ἐν ὁσότητι καρδίας· ἀλλὰ
Ἀλφ. τ' πίστεως. δι' ἧς πάντας τὰς ἀπ' αἰῶνος ὁ παντοκράτωρ
Θεὸς ἐδικαίωσεν. *Epist. ad Cor. c. 32.*

IRENÆUS. ^a Fides quæ est ad Deum altissi-
mum justificat hominem, *adv. Hær. l. 4. c. 13.*
Justus enim ex fide vivet. Hoc autem, quoniam
justus ex fide vivet, per prophetas prædictum fue-
rat. *ib. c. 67.*

CYPRIANUS. ^a Fidem in totum prodesse &
tantum nos posse quantum credimus; in *Genesi*:
Et credidit *Abraham* Deo & deputatum est ei ad
Justitiam. *Testim. ad Quirin. l. 3. c. 42.*

Et circa *Abraham* benedictio illa præcedens, ad
nostrum populum pertinebat. Nam si *Abraham*
Deo credidit, & deputatum est ei ad justitiam; uti-
que quisquis Deo credit, & fide vivit, justus in-
venitur. *Epist. 63.*

Art. XII.

IGNATIUS. ^a Ἡ δὲ πίστις ὑμῶν ἀναγωγὸς ὑμῶν, ἢ δὲ
ἀγάπη ὁδὸς ἢ ἀναφέρουσα εἰς Θεόν. --- Οὐδεὶς πιστὸν ἐπαγ-
γελλόμενος ἀμαρτάνει, ἔσθ' ἀγάπην κακτημένῳ μισθῷ· φανε-
ρὸν τὸ δένδρον ἀπὸ τοῦ καρπῦ αὐτοῦ, ἕως οἱ ἐπαγγελλόμενοι
χειριανοὶ εἶναι, δι' ὧν παύσονται ὀφθήσονται. *Epist. ad
Ephes.*

CLEMENS ROM. ^a Ἀβραάμ, ὁ φίλος προσεταξορευ-
σεῖς, πιστὸς εὐρέθη, ἐν τῷ αὐτὸν ὑπήκοον γενέσθαι τοῖς ἐντολαῖς
τοῦ Θεοῦ. *Epist. ad Cor. c. 10.*

JUSTINUS MARTYR. ^a Οἱ δ' ἂν μὴ εὐείσκων-
ται

τα βιόντες ὡς ἐδίδαξε, γνωρίζωσαν μὴ ὄντες Χριστιανοί, καὶ λέγων αὐτὸν γλώτῃς τὰ τῷ Χριστῷ διδάγματα· ἔ γὰρ τὰς μόνον λέγοντας, ἀλλὰ τὰς καὶ τὰ ἔργα περὶ τὸν Χριστὸν σωθήσεσθαι ἔφη. *Apolo.* I. c. 22.

Art. XIII.

IGNATIUS. ^a Οἱ σαρκικοί τὰ πνευματικὰ περιόσεν ἡ δυνάμει, ἔδωκε ἡ ἀπιστία τὰ τῇ πίστεως. *Epi.* ad Ephes.

IRENÆUS. ^a Quemadmodum oleaster, si non percipiat insertionem, perseverat inutilis suo Domino per suam silvestrem qualitatem, & quasi infructuosum lignum exciditur, & in ignem mittitur; sic & homo non assumens per fidem Spiritus insertionem, perseverat hoc esse quod erat ante, caro & Sanguis Regnum Dei non possidens. *adv. Hæres.* l. 5. c. 10.

Art. XIV.

CYPRIANUS. ^a In nullo gloriandum quando nostrum nihil sit; in Evangelio κατὰ Joannem: *Nemo potest quidquam accipere, nisi datum fuerit illi de cælo &c.* *Testim.* ad Quirin. l. 3. c. 4.

Quod nemo in opere suo extolli debeat; apud Salomonem in Ecclesiastico: *Nolito extollere in faciendo opere tuo.* Item in Evangelio κατὰ Lucam: *Quis vestrum habens servum arantem, aut pastorem, & venienti de agro dicit continuo, transi, recumbe? sed dicit illi, para aliquid quod cœnem, & accingere, & ministra mihi, donec manducem & bibam: & postea tu manducabis & bibes. Numquid habet gratiam servo illi, quia fecit quæ ei imperata sunt? sic itaque & vos cum persecraveritis quæ vobis imperata sunt, dicite: Servi supervacui sumus: quod habuimus facere, fecimus.* *ib.* c. 51.

Art. XV.

IRENÆUS. ^b Si quis secundum hoc alteram dicit Domini carnem à nostrâ carne, quoniam ista quidem non peccavit, neque inventus est dolus in animâ ejus, nos autem peccatores, rectè dicit. *l. 5. c. 14.*

TERTULLIANUS. ^c Sunt quædam delicta cotidianæ incurfionis, quibus omnes sumus objecti. Cui enim non accidit aut irasci inique & ultra Solis occasum, aut & manum immittere, aut facilè maledicere, aut temerè jurare, aut fidem pacti destruere, aut verecundiâ aut necessitate mentiri? in negotiis, in officiis, in quæstu, in victu, in visu, in auditu, quanta tentamur? ut si nulla sit venia istorum, nemini salus competat. *de pudicitia. cap. 19.*

Art. XVI.

CLEMENS ROMANUS. ^a Ἀτενίσωμεν εἰς τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ ὃ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐκχυθὲν, παντὶ τῷ κόσμῳ μετανοίας χάριν ὑπὲρνεῖται. *Epist. ad Cor. c. 7.*

IGNATIUS. ^b Πᾶσιν ἔν μετανοῶσιν ἀφίει ὁ κύριος, εἰάν μετανοήσωσιν εἰς ἐνότητά Θεοῦ καὶ συνέδειον τοῦ ὁπισκοπέου. *Epist. ad Philadelph.*

CLEMENS ALEXANDR. ^b Παντὶ τῷ μετ' ἀληθείας ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ὁπιστρέψαντι πρὸς τὸν Θεὸν ἀνείργασιν αἱ θύραι, καὶ δέχεται περισσόμενος πατὴρ υἱὸν ἀληθῶς μετανοῶντα. *Quis Dives salu. c. 39.*

IRENÆUS. ^b Timor Domini initium intelligentiæ; intellectus vero transgressionis fecit poenitentiam: poenitentibus autem benignitatem suam largitur Deus. *adv. Hær. l. 3. c. 37.*

CYPRIANUS. ^c Statueramus quidem jampridem,

dem, frater charissime, participato invicem nobiscum consilio, ut qui in persecutionis infestatione supplantati ab adversario & lapsi fuissent, & sacrificiis se illicitis maculassent, agerent diu poenitentiam plenam, & si periculum infirmitatis urgeret, pacem sub ictu mortis acciperent. ° Nec enim fas erat, aut permittebat paterna pietas & Divina clementia, Ecclesiam pulsantibus claudi, & dolentibus ac deprecantibus spei salutaris subsidium denegari, ut de sæculo recedentes sine communicatione & pace ad Dominum dimitterentur; quando permiserit ipse, qui legem dedit, ut ligata in terris etiam in cœlis ligata essent; solvi autem possent illic, quæ hic prius in Ecclesiâ solverentur. *Epist. 57.*

Art. XVII.

IGNATIUS. ° Ἰγνάτιος, ὁ καὶ Θεοφόρος, τῇ εὐλογημένῃ ἐν μεγέθει Θεῷ πατρὸς καὶ πληρώματι, καὶ τῇ σωρευισμένῃ πρὸ αἰώνων ἀπὸ παντὸς εἰς δόξαν παρὰ μόνον, τῇ Εκκλησίᾳ τῇ ᾧ ἐστι ἐν Ἐφέσῳ τῇ Ἀσίας.

Ἰγνάτιος, ὁ καὶ Θεοφόρος, ἡγαπημένη Θεῷ πατρὶ Ἰησοῦ Χριστῷ ἐκκλησία ἀγά, τῇ ᾧ ἐστι ἐν Τράλλεσιν τῇ Ἀσίας, ἐκλεκτῇ.

CLEMENS ROMANUS. Ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ ἡ παροικοῦσα Ρώμην τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ παροικήσῃ Κόρινθον, κλητοῖς ἡγιασμένοις ἐν δειλήματι Θεοῦ, διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Art. XVIII.

IGNATIUS. ° Μὴδεὶς πλανᾷτω. Καὶ τὰ ἐπεράνια, καὶ ἡ δόξα τῶν Ἀγγέλων, καὶ οἱ ἄρχοντες ὁρατοῖτε καὶ ἀόρατοι, εἰάν μὴ πνεύσωσιν εἰς τὸ αἷμα Χριστοῦ, καὶ κείνοις κείσῃς ἐσίν. *Epist ad Smyrn.* Αὐτὸς ἂν θυρεὸς τοῦ πατρὸς, δι' ἧς εἰσέρχονται Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, καὶ οἱ σωφῆται, καὶ οἱ ἄποστολοι, καὶ ἡ ἐκκλησία. *ad Philad.* ἔχωεὶς τὸ ἀληθινὸν ζῆν ἐκ ἔχομεν. *ad Trallenses.*

BARNABAS. ^a Hoc ad quid? ut scirent, quia non possunt liberari, nisi in cruce Christi speraverint. *Epist. c. 12.*

CYPRIANUS. ^a Non posse ad patrem perveniri, nisi per filium ejus, Jesum Christum; in evangelio ~~ut~~ Joannem: *Ego sum via, veritas & vita: nemo venit ad patrem nisi per me. Testim. ad Quirin. l. 3. c. 24.*

Art. XIX.

TERTULLIANUS. ^a Apostoli consecuti promissam vim Spiritûs Sancti ad virtutes & eloquium, primò per Judæam contestatâ fide in Jesum Christum, & ecclesiis institutis, dehinc in Orbem profecti, eandem doctrinam ejusdem fidei Nationibus promulgaverunt, & proinde ecclesias apud unamquamque civitatem condiderunt, à quibus traducem fidei & semina doctrinæ, cæteræ exinde Ecclesiæ mutuatae sunt & quotidie mutantur ut Ecclesiæ fiant. Ac per hoc & ipsæ Apostolicæ deputantur, ut soboles Apostolicarum Ecclesiarum. Omne genus ad originem suam censetur, necesse est. Itaque tot ac tantæ Ecclesiæ, una est illa ab Apostolis prima, ex quâ omnes. Sic omnes primæ & omnes Apostolicæ dum unam omnes probant unitatem. [f. veritatem] Communicatio pacis, & appellatio fraternitatis, & contesseratio hospitalitatis, quæ jura non alia ratio regit, quàm ejusdem sacramenti una traditio. *de præscript. c. 20.*

N. B. *Ecclesiam Romanam per aliquot secula fidem incorruptam servasse; unde nil mirum, si à patribus primævis ob constantiam in fide tuendâ laudatam inveniamus: licet tunc etiam se errori obnoxiam ostenderit, cum, teste Hieronymo, in Esai. 8. Epistolam ad Hebræos in canonicam Scriptu-*

Scripturam nondum reciperet. Ut vero postea à veritate aberraverit, ex sequentibus articulis abunde patebit.

Art. XX.

IRENÆUS *de Ecclesiis jejunia diemque Paschæ varie observantibus* dicit: ἔδὲν ἑλαττον πάντες ἔτοι εἰρήνευσάν τε καὶ εἰρηνεύομεν πρὸς ἀλλήλους· καὶ ἡ διαφωνία τῇ νηστείας τινὶ ὁμόνοιαν τῇ πίστεως συνίστησι. . . καὶ αὐτοὶ μὴ τηρῶντες εἰρήνων τοῖς ἀπὸ τοῦ παροικίων ἐν αἷς ἐτηρεῖτο ἐρχομένοις πρὸς αὐτοὺς, καὶ τοὶ μᾶλλον ἐνάντιον ἦν τὸ τηρεῖν τοῖς μὴ τηρεῖσι· καὶ ἔδῃποτε διὰ τὸ εἶδεν τὸτο ἀπελήθησαν πνεῖ. pag. 465, 466. *Εὐσεβ. Hist. l. 5. c. 24.*

IGNATIUS. ^c Φέγετε τὰς κακὰς παραφύδας, τὰς γεννώσας καρπὸν θανατηφόρον· ἔδὲν γινώσκεται τις, παρ' αὐτὰ ἀποθνήσκει. ἔτοι γὰρ ἐκ εἰσὶν φυτεία παπῆς. *Epist. ad Trall.*

CYPRIANUS. ^c Ab Evangelicis præceptis omnino non recedendum esse, & eadem quæ magister docuit & fecit, discipulos quoque observare & facere debere, constantius & fortius alio in loco beatus Apostolus docet, dicens: *Miror quod sic tam cito demutamini* &c.

Neque enim hominis consuetudinem sequi oportet, sed Dei veritatem. *Epist. 63.*

Art. XXI.

Concilia quidem Provincialia multa fuerunt, *at Generale nullum ante Constantinum, cujus & auctoritate primum, Nicænum sc. congregatum est, uti & sequentia sequentium Imperatorum.*

IGNATIUS. Κωφώδητε, ὅταν ὑμῶν χρεῖς Ἰησοῦ Χριστοῦ λαλῇ τις. *Epist. ad Trall.*

Art. XXII.

CLEMENS ALEXANDR. ^a Ὁ ἐνταῦθα τὸν ἄγγελον ὃ μετανοίας προσέμελλε, ἔ μετανοήσει, τότε ἡνίκα ἂν καταλίπη τὸ σῶμα, ἔδὲ καταχυνθήσεται, τὸν σωτήρα προσόντα μετὰ τῆς αὐτῆς δόξης καὶ σφατείας ἰδὼν, ἔ δὲ διὰ τὸ πῦρ. *Quis dives salv. c. 42. pag. 121.*

Τῆς ἑστὶ μεταγνώμαι, τὸ καταγνώμαι τῶν παρωχημένων, καὶ αὐτήσασθαι τέτων ἀμνησίαν παρὰ πατρὸς, ὃς μόνον τῶν ἀπάντων οἷός τε ἐστὶν ἀπρακτα ποιῆσαι τὰ πεπραγμένα, ἐλέω τῷ παρ' αὐτῆς καὶ δρόσῳ πνεύματος ἀπαλείψαι τὰ προσημαρτημένα. ἐφ' οἷς γὰρ ἂν εὕρω ὑμᾶς, φησὶν, ὅτι τέτοις καὶ κρινῶ. *Ibid. c. 40. pag. 105.*

CYPRIANUS. ^a Apud inferos confessio non est, nec exomologesis illic fieri potest. *Epist. 55.*

LACTANTIUS. Non est dubium, quin Religio nulla sit, ubicunque simulachrum est. Nam si Religio ex Divinis rebus est, Divini autem nihil est, nisi in cœlestibus rebus; carent ergo religione simulachra: quia nihil potest esse cœleste in eâ re, quæ fit ex terrâ. *Institut. l. 2. c. 19.*

ECCLESIA SMYRNENSIS. ^d Ἀγνοῦντες ὅτι ἔτε τὸν Χριστὸν ποτὲ καταλιπεῖν δυνησόμεθα, τὸν ὑπὲρ τῆς τοῦ παντὸς κόσμου τῶν σωζομένων σωτηρίας παθόντα, οὔτε ἕτερόν τινα σέβειν. τοῦτον μὲν γὰρ ὡς ὄντα τοῦ Θεοῦ προσκυνοῦμεν, τὰς δὲ μάρτυρας, ὡς μαθηταῖς τοῦ Κυρίου καὶ μιμητάς, ἀγαπῶμεν ἀξίως, ἕνεκα εὐνοίας ἀνυπερβλήτης τῆς εἰς τὸν ἴδιον βασιλέα καὶ διδάσκαλον. v. *Eusebii Hist. l. 4. c. 15.*

ORIGENES. ^c Εἴπερ δεῖ πρὸς ἐνὶ τινὶ τῶν αἱρέσεων εἰσηγησάμενων ἐν Ἑλλασιν ἢ βαρβάροις· πῶς οὐχὶ μάλλον τῷ ὅτι πᾶσι Θεῷ, καὶ τῷ διδάσκοντι τοῦτον μόνον δεῖν σέβειν, τὰ ὅτι λοιπὰ, ἥτοι ὡς μὴ ὄντα, ἢ ὡς ὄντα μὲν καὶ τιμῆς ἀξία, ἔ μὲν καὶ προσκυνήσεως καὶ σεβασμοῦ, παρορᾶν; *contra Celsum. l. 1. pag. 10.*

Art. XXIII.

CLEMENS ROM. ^a Τῷ ἀρχιερεῖ ἰδίαί λειτουργίαι δεδομέναί εἰσι· καὶ τοῖς ἱερεῦσι ἰδῖος ὁ τόπος προσέτακται καὶ λεύιταις ἰδίαί διακονίαι ἐπικαινται· ὁ λαϊκὸς ἀνδρῶπος τοῖς λαϊκοῖς προσέγμασιν δέδεται.

Εκαστος ὑμῶν, ἀδελφοί, ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι εὐχαρισεῖται Θεῷ, ἐν ἀγαθῇ συνειδήσει ὑπάρχων, μὴ παρελθάνων τὸν ὀφεισμένον τῇ λειτουργίᾳ αὐτοῦ καὶ νόνα, ἐν σεμνότητι. *ad. Cor. c. 40, 41.*

^b Καὶ οἱ ἀπόστολοι ἡμῶν ἔγνωσαν διὰ τῶν Κυρίων ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι εἴεις ἔσσι ὅτι τοῦ ὀνόματος τῇ ἐπισκοπῇ. διὰ ταύτην ἐν τὴν αἰτίαν περὶ γνῶσιν εὐκρίτους τελείαν κατέστησαν τὲς περὶ ἡμετέρας, καὶ μετὰ τὸ ὅπνομον δέδωκασιν, ὅπως ἐὰν κοιμηθῶσιν, διαδέξωνται ἕτεροι δεδοκιμασμένοι ἄνδρες, τὴν λειτουργίαν αὐτῶν. *id. c. 44.*

IGNATIUS. ^b Ἐπεὶ ἡ ἀγάπη ἐκ ἐὰ μετὰ πάντων περὶ ὑμῶν, διὰ τὸ πρὸς ἐλάσσον παρακαλεῖν ὑμᾶς ὅπως συντρέχητε τῇ γνώμῃ τῆς θεῆς. καὶ γὰρ Ἰησοῦς Χριστός, τὸ ἀδιάκλειτον ἡμῶν ζῆν, τὸ πατρὸς ἡ γνώμη, ὡς καὶ οἱ ἐπίσκοποι οἱ κατὰ τὰ πέρατα ὀφειδέντες Ἰησοῦ Χριστοῦ γνώμη εἰσὶν. *Epist. ad Ephes.*

Art. XXIV.

IUSTINUS MARTYR. ^a Ὅτι τῇ τῇ ἡλικίᾳ λεγομένη ἡμέρᾳ πάντων κατὰ πόλεις ἢ ἀγροὺς μενόντων ὅτι τὸ αὐτὸ συνέλευσις γίνεται, καὶ τὰ ὑπομνημονεύματα τῶν ἀποστόλων, ἢ τὰ συγγραμματα τῶν προφητῶν ἀναγιγνώσκεται, μέχρις ἐγχαρῆ. εἴτα παυσαμένους τῆ ἀναγιγνώσκοντος, ὁ προεστὼς διὰ λόγου τὴν νεφελίαν καὶ περὶ κλησιν τῶν καλῶν τέτων μιμήσεως ποιεῖ. ἔπειτα ἀνιστάμεθα κοινῇ πάντες, καὶ εὐχὰς πέμπομεν. *Apol. I. c. 87.*

TERTULLIANUS. ^a Coimus in cœtum & congregationem, ut ad Deum quasi manu factâ precationibus ambiamus orantes. Hæc vis Deo grata est. . . . Coimus ad divinarum literarum commemorationem, si quid præsentium tempo-
D rum

rum qualitas aut præmonere cogit, aut recognoscere. Certè fidem sanctis vocibus pascimus, spem erigimus, fiduciam figimus, &c. *Apolog. adv. Gentes. c. 39.*

CYPRIANUS. ^a Quando autem stamus ad orationem, fratres dilectissimi, vigilare & incumbere ad preces toto corde debemus. Cogitatio omnis carnalis & sæcularis abscedat; nec quidquam tunc animus quàm id solum cogitet quod precatur. Ideo & Sacerdos ante orationem præfatione præmissâ parat fratrum mentes dicendo, *fursum corda*: ut dum respondet plebs; *Habemus ad Dominum*: admoneatur nihil aliud se quàm Dominum cogitare debere. Claudatur contra adversarium pectus, & soli Deo pateat; nec ad se hostem Dei tempore orationis adire patiatur. Obrepat enim frequentèr, & penetrat, & subtilitèr fallens preces nostras à Deo avocat, ut aliud habeamus in corde, & aliud in voce, quando intentione sincerâ Dominum debeat non vocis sonus, sed animus & sensus orare. *de Oratione Dominicâ.*

Art. XXV.

NE mireris, Lector, si Sacramentorum numerum à primævis patribus totidem verbis definitum non invenias. nulla tunc temporis hæc de re mota est Quæstio. Numerum septenarium Petrus Lombardus, duodecimi nimirum sæculi Scriptor, primus invexit. Eugenius quartus circa An. Chr. 1439 Armenos docuit, Concilium Tridentinum Decreto postea stabilivit, unde Pius quartus novo suo Symbolo eundem inseruit; & sic tandem ineptientis Scholastici somnium fit Fidei Articulus. E contra Justinus Martyr in Religionis nostræ expositione, in quâ etiam se neque malignè neque dissimulanter quicquam agere profitetur, duorum

duorum *tantum* Sacramentorum *mentionem facit*, Baptismi sc. & Eucharistiæ. v. Apologiam ejus primam à cap. 79. ad finem. *Hæc duo conjungit etiam Tertullianus de cæteris silens.* de coronâ Militis. cap. 3. Ut Augustinum, de *doctr. Christ.* l. 3. c. 9. *Epist.* 118, & 23. Chrysostomum in *Joan. Hom.* 85. *aliosque sequiorum ætatum scriptores taceam.*

Art. XXVI.

AUGUSTINUS. ^a Minister, i. e. Dispensator Verbi & Sacramenti Evangelici, si bonus est, confocius fit Evangelii, si autem malus est, non ideo Dispensator non est Evangelii. Annunciavit Petrus & cæteri boni; invitatus Judas; tamen cum ipsis missus annunciavit. Illi mercedem habent, huic dispensatio credita est. *contra lit. Petiliani.* l. 3. c. 55.

CYPRIANUS. ^e *De Felicissimo Diacono*: --- abstentum se à nobis sciat, quando ad fraudes ejus & rapinas quas dilucidâ veritate cognovimus, adulterii etiam crimen accedit, quod fratres nostri graves viri deprehendisse se nunciaverunt, & probaturos se asseverarunt. *Epist.* 41.

Art. XXVII.

BARNABAS. ^a Descendimus in aquam pleni peccatis & sordibus, & ascendimus fructibus pleni, in præcordiis nostris timorem & spem habentes in dominum in Spiritu. *Epist.* c. 11.

JUSTINUS MARTYR. Ὅσοι ἂν πειθῶσι καὶ πιστεύωσιν ἀληθείᾳ ταῦτα τὰ ὑφ' ἡμῶν διδασκόμενα καὶ λεγόμενα εἶναι, καὶ βίῃν ὥπως δύνανται ὑποχρῶνται --- ^a ἄγονται ὑφ' ἡμῶν ἔνθα ὕδαρ ἐστὶ, καὶ πτόπον ἀναγεννήσεως, ὃν καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ ἀναγεννήθημεν, ἀναγεννώμενται. *Apolog.* I. c. 79. ^c ὅπως ἀφ' ἐ-

σεως ἁμαρτιῶν, ὑπὲρ ὧν προσημαρτομεν, τύχωμεν ἐν τῷ ὕδατι. - - - ἡ καλεῖται ὃ τῷτο τὸ λυτῶν Φωτισμός, ὡς φωπιζομένων τὴν διάνοιαν τῶν ταῦτα μανθανόντων. *ib.* c. 80.

THEOPHILUS ANTIOCH. Ἡ ἐν μὲν καὶ εὐλογηθῇ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, τὰ ἐκ τῶν ὑδάτων γενόμενα, ὅπως ἢ καὶ τῷτο εἰς δείγμα τοῦ μέλλειν λαμβάνειν τὰς ἀνθρώπους μετάνοιαν καὶ ἄρεσιν ἁμαρτιῶν διὰ ὕδατος καὶ λυτρῶς παλιγγενεσίας πάντας τὰς προσόχας τῇ ἀληθείᾳ, καὶ ἀναγεννομένους καὶ λαμβάνοντας εὐλογίαν παρὰ τοῦ Θεοῦ. *ad Autol.* l. 2. pag. 109.

IRENÆUS. Omnes venit per semetipsum salvare, ὅτι omnes, inquam, qui per eum renascuntur in Deum, infantes, & parvulos, & pueros, & juvenes & seniores. *adv. Hær.* l. 2. c. 39.

CYPRIANUS. Si etiam gravissimis delictoribus & in Deum multum ante peccantibus, cum postea crediderint, remissa peccatorum datur, & à baptismo atque à gratiâ nemo repellitur; quanto magis prohiberi non debet Infans, qui recens natus &c. *ad Fidum. Epist.* 64.

Art. XXVIII.

JUSTINUS MARTYR. Οὐ γὰρ ὡς κοινὸν ἄρτον, ἔδ' ἐκοινὸν πῖμα ταῦτα λαμβάνομεν· ἀλλ' ὃν τρέπον διὰ λόγου Θεοῦ σαρκοποιηθεὶς Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ σωτὴρ ἡμῶν, καὶ σὰρκα καὶ αἷμα ὑπὲρ σωτηρίας ἡμῶν ἔχων, ἕτως καὶ τὴν δι' εὐχῆς λόγῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ εὐχαριστήσαντες προσφύω, ἐξ ἧς αἷμα καὶ σὰρκα κατὰ μεταβολὴν τρέφονται ἡμῶν, ἐκείνου τοῦ σαρκοποιηθέντος Ἰησοῦ καὶ σὰρκα καὶ αἷμα ἐδιδάχθημεν εἶναι. *Apol.* I. c. 86.

IRENÆUS. Ὡς γὰρ ὑπὸ γῆς ἄρτος προσλαμβάνομενος τὴν ἐπίκλησιν τοῦ Θεοῦ ἐκείνῳ κοινὸς ἄρτος ὄσιν, ἀλλ' εὐχαριστία, ἐν δύο ὑπαρχούσιν συνειρηκῆα, ὁππότε τε καὶ ὑρανίῳ. *adv. Hær.* l. 4. c. 34.

Χριστιανῶν κατηχημένων δόλος Ἕλληνες συλλαβόντες, εἴτα μαθεῖν πὶ παρὰ τέτων δῆθεν ἀπέρρητον περὶ Χριστιανῶν ἀναγκάζοντες, οἱ δόλοι ἔτοι, μὴ ἔχοντες πῶς τὸ τοῖς ἀναγκάζουσι κατ' ἡδονὴν εἶρεῖν, παρὸς ἡκκον τῶν δεσποτῶν, τὴν θείαν μετέ-

ληφέν

ληψιν αἷμα καὶ σῶμα εἶναι Χριστοῦ, αὐτοὶ νομίσαντες τὸ ὄντι
αἷμα καὶ σὰρκα εἶναι, τοῦτο ἐξείπον τοῖς ἐκζητοῦσι. οἱ δὲ λαβόν-
τες ὡς αὐτόχρημα τὸ τοτελείδαι Χριστιανοῖς, καὶ δὴ τοῦτο τοῖς
ἄλλοις Ἑλλήσιν ἐξεπόμευσεν, καὶ τοὺς μαρτυρας Σάγκτον καὶ
Βλανδίναν ὁμολογῆσαι διὰ βαπτάνων ἠνάγκαζον. οἷς εὐστόχως
Βλανδίνα ἐπαρρησιάζατο, πῶς ἂν, εἰπῶσα, ἴετων ἀνάχοιντο
οἱ μηδὲ τῶν ἐφειμένων κρείων δι' ἀσκησιν ἀπλάυνοντες; pag.
469.

TERTULLIANUS. ^d Acceptum panem & distributum discipulis, corpus suum illum fecit, hoc est corpus meum dicendo, est id figura corporis mei. *adv. Marcion. l. 4. c. 40.*

CYPRIANUS. ^d Cum dicat Christus, Ego sum vitis vera; Sanguis Christi, non aqua est utique sed vinum. Nec potest videri sanguis ejus, quo redempti & vivificati sumus, esse in calice; quando vinum desit calici, quo Christi sanguis ostenditur. *Epist. 63.*

N. B. Si hic sit ulla transubstantiatio, est Sanguinis in vinum, non vini in Sanguinem; & cum vino Sanguis ostenditur, vinum non potest esse ipse Sanguis, quum nihil sit sui ipsius signum.

Art. XXIX.

Locus Augustini quem respicit Articulus est in ejus Tractatu 26to in Joannem. Verba autem sunt hæc: Qui manducat carnem meam & bibit Sanguinem meum, in me manet & Ego in illo. Hoc est ergo manducare illam escam, & illum bibere potum, in Christo manere, & illum manentem in se habere. Ac per hoc qui non manet in Christo, & in quo non manet Christus, proculdubio nec manducat Spiritualiter carnem ejus, nec bibit ejus sanguinem, licet carnaliter premat dentibus sacramentum corporis & Sanguinis Christi; sed magis tantæ rei sacramentum, ad judicium sibi manducat

manducat & bibit, quia immundus præsumpsit ad Christi accedere sacramenta, quæ aliquis non dignè sumit, nisi qui mundus est, de quibus dicitur: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.*

Art. XXX.

IUSTINUS MARTYR. ^a Ἐπειτα προσφέρεται τῷ
προεστῶτι τῶν ἀδελφῶν ἄρτος, καὶ ποτήριον ὕδατος καὶ κρά-
ματος. καὶ ἕτος λαβὼν, αἶνον καὶ δόξαν τῷ πατρὶ τῶ ὅλων διὰ τοῦ
ὀνόματος τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ πνεύματος τοῦ ἀγίου ἀναπέμπει. καὶ εὐχαρι-
στίαν ὑπὲρ τοῦ χαριστιῶδους τέτων παρ' αὐτῷ ὅτι πολὺ ποιεῖται ἔ-
συντελέσαντος τὰς εὐχὰς καὶ τὴν εὐχαριστίαν, πᾶς ὁ παρὼν λαὸς
ἐπευφημῇ λέγων, Ἀμήν. εὐχαριστήσαντος δὲ τοῦ προεστῶτος, καὶ ἐπευ-
φημήσαντος πάντος τοῦ λαοῦ, οἱ καλέμενοι παρ' ἡμῖν διάκο-
νοι, διδόνασιν ἐκάσῳ τῶν παρόντων μεταλαβεῖν ἀπὸ τοῦ εὐχα-
ρισθέντος ἄρτου καὶ οἴνου καὶ ὕδατος. *Apolog. I. c. 85.*

IGNATIUS. ^a Σπιδάξετε ἑνὶ μυστρί. εὐχαριστῆσαι χρῆσθαι.
μία γὰρ σπῆξ τοῦ κρείου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐν ποτήριον εἰς
ἐνώσην τοῦ αἵματος αὐτοῦ. *Epist. ad Philad.*

CYPRIANUS. ^a Baptisma salutaris aquæ se-
mel scilicet sumitur, nec rursus iteratur: cæterum
calix Domini in Ecclesiâ semper fititur & bibitur.
--- Quia passionis ejus mentionem in sacrificiis
omnibus facimus (passio est enim Domini sacrifi-
cium quod offerimus) nihil aliud quàm quod ille
fecit, facere debemus. Scriptura enim dicit:
*Quotiescunque enim ederitis panem istum & ca-
licem istum biberitis, mortem Domini annuncia-
bitis quoadusque veniat.* . . . . Exponere enim justi-
ficationes & testamentum Domini, & non hoc
idem facere quod fecerit Dominus; quid aliud
est, quam sermones ejus abjicere & disciplinam
Dominicam contemnere, nec terrena, sed spirita-
lia furta & adulteria committere; dum quis de E-
vangelicâ veritate furatur Domini nostri verba &
facta,

facta, corrumpit atque adulterat præcepta divina?
Epist. 63.

^a Quomodo docemus aut provocamus eos in confessione nominis sanguinem suum fundere, si eis militaturis Christi sanguinem denegamus? aut quomodo ad martyrii poculum idoneos facimus, si non eos prius ad bibendum in Ecclesiâ poculum Domini jure communicationis admittimus? *Epist. 63.*

Art. XXXI.

IGNATIUS. ^a Τὸ πάθος ἔστιν ἡμεῶν ἀνάστασις. *ad Smyrn.*

IRENÆUS. ^a Unus & idem est Christus Jesus Filius Dei, qui per passionem reconciliavit nos Deo. . . . Ipse enim verè salvavit. *l. 3. c. 18.*

Propter hoc autem & Christus mortuus est, uti testamentum Evangelii apertum, & universo mundo lectum, primùm quidem liberos faceret servos suos; post deinde hæredes eos constitueret eorum quæ essent ejus. *l. 5. c. 9.*

CYPRIANUS. ^b Passionis ejus mentionem in Sacrificiis omnibus facimus, passio est enim Domini Sacrificium quod offerimus. *Epist. 63.*

N. B. *Si passio Domini sit sacrificium; non potest esse verum sacrificium in Missâ, nisi Dominus in missâ vere patiatur. Quod horrendum planè & absurdum.*

Art. XXXII.

TERTULLIANUS, ^a Presbyter uxoratus, liberos duos ad Uxorem scripsit, in quorum primo cap. 7. se Matrimonii juribus usum esse innuit, dicens: Quare facultatem continentiae, quantum possumus, non diligamus? quamprimum ob-
venerit

venerit imbibamus : ut quod in matrimonio non valemus, in viduitate sectemur.

CYPRIANUS ^a Novato *Presbytero objicit*, non *Matrimonium*, sed Uterum uxoris calce percussum, & abortione properante in parricidium partum expressum. *Epist.* 52.

Art. XXXIII.

IGNATIUS. ^a Προφυλάσσω ὑμᾶς ἀπὸ τῶν θηλείων τῶν ἀνδρωπομόρφων, ὥς ἔ μόνον δεῖ ὑμᾶς μὴ παρασχεῖσθαι, ἀλλ' εἰ δυνατόν ἐστι μὴδὲ συναντᾶν. *ad Smyrn.*

CYPRIANUS. ^a Qui Ecclesiæ non tenet unitatem, quisquis ille fuerit, multum de se licet jactans, & sibi plurimum vindicans, profanus est, alienus est, foris est. *Epist.* 55.

^b Discedite à talibus quæso vos, & acquiescite consiliis nostris. *Epist.* 43.

Art. XXXIV.

IRENÆUS ^a *De Polycarpo Smyrnae, & Aniceto Romæ Episcopis de festo Paschæ dissentientibus* hæc narrat : Τοῦ μακαρίου Πολυκάρπου ἐπιδημήσαντος τῇ Ρώμῃ ὅπῃ Ανίκητος, καὶ περὶ ἄλλων πνῶν μικρὰ ἔχοντες πρὸς ἀλλήλους, εὐθὺς εἰρήνευσαν, περὶ τέττα τοῦ κεφαλαίου μὴ φιλεισιχάναντες ἑαυτοῖς. ὅτε γὰρ ὁ Ανίκητος τὸν Πολύκαρπον πείσαι ἐδύνατο μὴ τηρεῖν, ἀπὸ μετὰ Ἰωάννου τοῦ μαθητῆ Κλεῖος ἡμῶν, καὶ λοιπῶν ἀποστόλων οἷς συνδιέτριψεν, ἀεὶ τετηρηκότα· οὔτε μὲν ὁ Πολύκαρπος τὸν Ἀνίκητον ἐπεισε τηρεῖν, λέγοντα τὴν συνήθειαν τῶν πρὸ αὐτοῦ πρεσβυτέρων ὀρεῖσθαι κατέχειν. καὶ τούτων ὅπως ἔχοντων, ἐκοινώτησαν ἑαυτοῖς. *pag.* 466.

Art. XXXV.

Homiliæ suam doctrinam abunde probant, Patrum etiam testimoniis, quotiescunque iis opus est.

Art.

Art. XXXVI.

Forma, quibus in consecrandis Clericis usæ sunt primævæ Ecclesiæ, nunc temporis non extant. At si vetustissimas, quas hodie reperire est, consulas, reperies nihil à nostra Ecclesiâ omissum, quod ad plenam ordinationem olim requirebatur.

Art. XXXVII.

TERTULLIANUS. Colimus ergo Imperatorem sic, quomodo & nobis licet & ipsi expedit, ut hominem à Deo secundum; & quicquid est, à Deo consecutum, solo Deo minorem. *ad Scapulam. c. 2.*

N. B. Ecclesia primis tribus seculis nullos experta est Principes, nisi qui eam vel persequerentur vel saltem negligerent. Unde res suas sibi habuit. At vero ex quo Imperatores facti sunt Christiani, res Ecclesiæ ab ipsis dependerunt. v. Socratis Hist. Eccl. l. 5. in præmio. Exinde enim Hi convocare Concilia, ab eisdem appellationes admittere, de causis Ecclesiasticis cognoscere &c. Denique qualemcunque potestatem circa Sacra Regibus suis attribuit Ecclesia Anglicana, eâdem Christianos Imperatores usos esse abunde constat.

^d Romanum pontificem nullam jurisdictionem extra suam Diocesim habuisse patet ex eo, quod Aniceto Papæ in causâ Paschæ non cesserit Polycarpus. v. ad Art. 34.

CYPRIANUS de Stephano hæc habet. Inter cætera vel superba, vel ad rem non pertinentia, vel sibi ipsi contraria, quæ imperitè & improvidè scripsit, etiam illud adjunxit ut diceret: *siquis ergo à quâcunque Hæresi venerit ad nos, nihil in-*

E

novetur

novetur nisi quod traditum est, ut manus illi imponatur ad pœnitentiam; cum ipsi Hæretici proprie alterutrum ad se venientes non baptizent, sed communicent tantum.

Decretum hoc spernit Cyprianus, & dicit è contra. *Observatur à nobis & tenetur exploratâ & perspectâ veritate, ut omnes qui ex quâcunque hæresi ad Ecclesiam convertuntur, Ecclesiæ unico legitimo baptismo baptizentur, exceptis his qui baptizati in Ecclesiâ prius fuerant & sic ad Hæreticos transierant. Epist. 74.*

^d Neque enim quisquam nostrum Episcopum se esse Episcoporum constituit, aut tyrannico terrore ad obsequendi necessitatem collegas suos adigit; quando habeat omnis Episcopus, pro licentiâ libertatis & potestatis suæ, arbitrium proprium, tamque judicari ab alio non possit, quam nec ipse potest judicare. Sed expectemus universi iudicium Domini nostri Jesu Christi, qui unus & solus habet potestatem & præponendi nos in Ecclesiæ suæ gubernatione, & de actu nostro judicandi. *Cyprianus in Concil. Carthag.*

IRENÆUS. ^e Quoniam absistens à Deo homo in tantum efferavit, ut etiam consanguineum hostem sibi putaret, & in omni inquietudine & homicidio, & avaritiâ sine timore versaretur; imposuit illi Deus humanum timorem, ut potestati hominum subjecti & lege eorum adstricti, aliquid assequantur justitiæ, & moderentur ad invicem, in manifesto propositum gladium timentes, sicut Apostolus ait: *Non enim sine causâ gladium portat: Dei enim minister est, vindex in iram ei qui male operatur.* Et propter hoc & ipsi magistratus indumentum justitiæ leges habentes, quæcunque justè & legitimè fecerint, de his non interrogabuntur, neque pœnas dabunt. *adv. Hæc. l. 5. c. 24.*

^f Christia-

[†] *Christianos, sub Ethnicis etiam Imperatoribus, militasse satis constat ex Tertulliano. de Coronâ Militis.*

Art. XXXVIII.

CLEMENS ALEXANDR. ^α Πόσω χρησιμώτερον τὸ ἐναντίον, ἢ κατὰ κεκτημένον αὐτὸν τε περὶ τὴν κλῆσιν μὴ χακοπαθεῖν, ἢ οἷς κατὰ κενὸν ὁπικυρεῖν; τίς γὰρ ἂν κοινωνία καταλίποιο παρὰ ἀνθρώποις, εἰ μηδεὶς ἔχοι μηδέν; πῶς ἂν τὸτο τὸ δόγμα πολλοῖς ἄλλοις καὶ καλοῖς τοῦ κυρίου δόγμασιν ἔχῃ φανερώς ἐναντιόμενον εὐείσκοιτο καὶ μαχόμενον; ποιήτατε ἑαυτοῖς φίλους ἐκ τῆ μαμμονᾶ τῇ ἀδικίας, ἵνα ὅταν ἐκλίπητε, δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς. πῶς ἂν πεινῶντα τρέφοι, καὶ διψῶντα ποτίζοι, καὶ θυμὸν σκεπάζοι, καὶ ἄσπερον συνάγοι, ἢ τοῖς μὴ ποιήσασιν ἀπειλεῖ πῦρ καὶ σκότος τὸ ἐξώτερον, εἰ πάντων αὐτὸς ἕκαστος φθάσει τέτων ὑπερῶν; *Quis Dives salu. c. 13.*

Art. XXXIX.

TERTULLIANUS. ^α Sed & jurat Deus. Igitur pejerantem deprehendis, an vanè dejerantem? *adv. Marcion. l. 2. c. 26. Hoc igitur iudice non peccat nisi pejerans vel vanè jurans. Huic etiam assentitur Augustinus, cujus suffragio, utpote optimi consilii pleno, Collectioni huic finem imponam.*

^α Jurationem cave quantum potes. Melius quippe nec verum juratur, quàm jurandi consuetudine, & in perjurium sæpe caditur, & semper perjurio propinquatur. Sed illi, quantum aliquos eorum audiui, quid sit jurare prorsus ignorant: putant enim se non jurare, quando in ore habent, *Scit Deus: & Testis est Deus: & Testem Deum invoco super animam meam*; quia non dicitur *Per Deum*; & quia talia reperiuntur in Apostolo Paulo. Sed etiam illa ibi contra eos inventa est, quam

quam confitentur esse jurationem, ubi ait Apostolus: *Quotidie morior, per vestram gloriam fratres, quam habeo in Christo Jesu Domino nostro.* In Græcis enim codicibus reperitur omnino esse hanc jurationem, ne quis in Latina lingua hoc sic intelligat dictum *per vestram gloriam*, quomodo dictum est, *per meum adventum iterum ad vos*, & multa similia, ubi dicitur per aliquid & non est juratio. Sed non ideo quia in suis literis juravit Apostolus, vir infirmitate [alias in veritate] firmissimus, ludus nobis debet esse juratio. Multo enim tutius, ut dixi, quantum ad nos attinet, nunquam juramus, ut sit in ore nostro, *est, est; non, non*; sicut Dominus monet. Non quia peccatum est verum jurare; sed quia gravissimum peccatum est falsum jurare, quo citius cadit qui consuevit jurare. *ad Hilarium. Epist. 89.*

<i>Patres</i>	<i>floruerunt A. D.</i>	<i>Libri</i>	<i>Editi</i>
Barnabas	34	Epistola	Oxon. 120. 1685
Clemens Romanus	70	Epist. ad Cor.	Oxon. 120. 1677
Ignatius Antioch.	101	Epistolæ	Lond. 4to. 1680
Justinus Martyr	155	Opera	Coloniæ, fol. 1686
Ecclesia Smyrnenfis	168	Epistola apud Euseb. l. 4. c. 15.	
Athenagoras	170	Legatio pro Christ.	Colon. 1686
Theophilus Antioch.	180	ad Autolyicum	Oxon. 120 1684
Irenæus	184	adv. Hæreses.	Oxon. fol. 1702
Tertullianus	198	Opera	Basil. fol. 1550
Clemens Alexandr.	204	Quis dives salv.	Oxon. 120. 1683
Origenes	230	contra Celsum	Cantab. 4to 1677
Cyprianus	250	Opera	Parisi. fol. 1666

Epistola autem citantur juxta Editionem Oxon.

Arnobius	297	adv. Gentes	Parisi. 1666
Lactantius	300	Opera	Parisi. 120. 1545

FINIS.

5
7
0
6
6
4
2
0
3
7
66

66
45